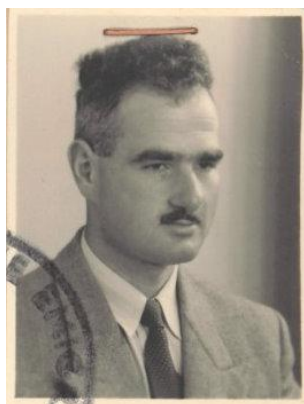

Tip: gebruik Ctrl+klik om links in dit document in een nieuw tabblad te openen

Hugo Hans van Dam

Hugo van Dam werd op 30 augustus 1924 als [Hugo Hans van Dam](#) in Groningen geboren. Hij was een zoon van [Arnold van Dam](#) (Groningen, 1886 – Haren, 1950) en [Rosa Johanna Serphos](#) (Enschede, 1893 – Haren, 1965). Zijn geboorte ging binnen de Joodse gemeenschap niet onopgemerkt voorbij. Ter gelegenheid van zijn geboorte werden zijn oudere broer [George Arnold](#) en zus [Estella Zipora](#) ingeschreven in het Familieboek van het Joods Nationaal Fonds (JNF). Jozef Gerzon, een vooraanstaand lid van de Groningse Joodse gemeenschap, en zijn echtgenote plantten een boom voor hem. Bij zijn besnijdenis schonken zijn ouders tien gulden aan het JNF t.n.v. Jozef Gerzon. In 1927 gebeurde dat opnieuw, toen ter gelegenheid van de zeventigste verjaardag van Jozef

Gerzon een boom uit naam van Hugo werd geplant. Aangezien Hugo toen nog slechts twee jaar oud was, zal deze schenking door zijn ouders zijn gedaan.

Groningen: Familie Boek: Estella Sipora en George Arnold van Dam t.g.v. de geboorte van hun broertje Hans 30 Aug. 1924 f 5.—; Arnold van Dam en Rosa van Dam-Serphos t.g.v. de besnijdenis van hun zoon Hugo t.n.v. Jozef Gerzon f 10.—; Rosa Palm t.g.v. de verhuizing van hare ouders naar Groningen f 2.50; totaal f 17.50.

Groningen: J. Gerzon en echtgen. pl. een boom t.n.v. den jonggeborene Hans Hugo van Dam f 5.—.

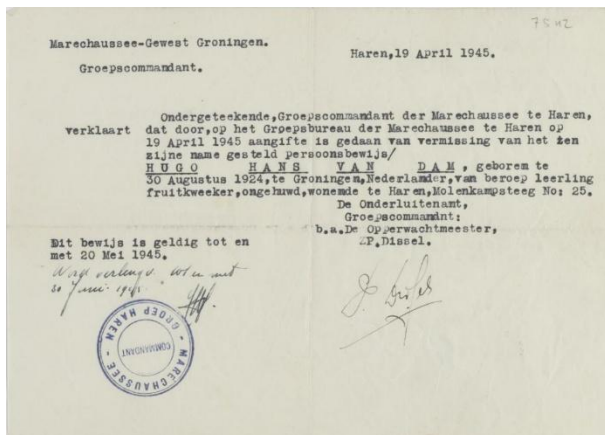
Het

Boomen: totaal f 3.60. (Hugo Hans van Dam pl. 1 bm. ter eere van den zeventigsten verjaardag van den Heer Jozef Gerzon f 3.60.

ouderlijk gezin van Hugo woonde eerst aan de Oosterhaven 10 en vanaf 7 juni 1935 aan de Kamplaan 14 in Groningen. Vier jaar later verhuisden zij naar de Dilgtweg 16 in Haren. Hugo werd opgeleid in de tuinbouw en fruitteelt. Volgens zijn kaart van de Joodse Raad was hij ingeschreven bij de Chalutsim in Deventer en beschikte hij over een verklaring van vakbekwaamheid van de Joodse Centrale voor Beroepsopleiding. Op dezelfde kaart wordt hij omschreven als "goed vakman en uitstekend werker". Deze opleiding vormde de basis voor zijn latere loopbaan.

van DAM, Hugo Hans	H 17/ool445 J.	JB6134
Dilgtweg 16, Haren 30.8.1924, Groningen Nederl.	zoon v. van Dam, Arnold 30-8-1924	
gesperst wegens:	niet gesperst	
vroegere werkring:	opgeleid in tuinbouw en fruitteelt, verklaring v. vakbekwaamheid Nr. 1573, v. Joodse Centr. v. Beroeps opleiding, ingeschreven bij Chalutsim, Deventer.	
Land adres: L.A. 2073		
diploma's:	28-3-1940	
indruk:	goed vakman en uitstekend werker	
byzonderheden:	Lyt Einsh. A.W. (H.)	
gezondheidstoestand:	goed	molenskampsteeg 15 HAREN (Jr)
alg. opmerkingen:		

Tijdens de Duitse bezetting werd ook het gezin Van Dam getroffen door de Jodenvervolging. Zijn broer George Arnold geeft gehoor aan de oproep van de nazi's uit angst dat weigering gevolgen zou hebben voor zijn familie. George werd op 30 september 1942 in Auschwitz vermoord. Hugo, zijn ouders en zijn zus Estella overleefden de oorlog.

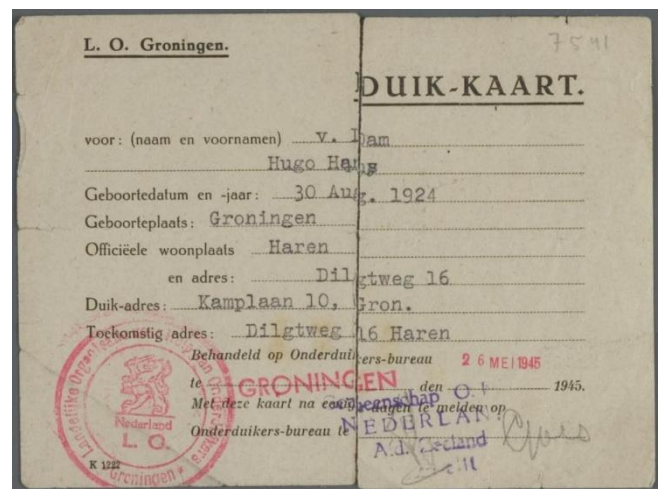
Uit documentatie blijkt dat Hugo tijdens de oorlog was ondergedoken. Op 19 april 1945 werd een verklaring opgemaakt over de vermissing van zijn persoonsbewijs.

De onderduik

Op 26 mei 1945 werd een onderduikkaart aangemaakt op zijn naam. In de omschrijving van het document wordt Almelo genoemd. Waarom is onduidelijk, want voor zover bekend is hij niet in die plaats ondergedoken. Op de kaart zelf wordt de Kamplaan 10 in Groningen vermeld. Hier zouden

vrienden van de familie Van Dam hebben gewoond. Volgens latere getuigenissen werkte Hugo gedurende een deel van de oorlog onder de naam Herman de Boer als groentekweker bij de tuinman van de familie Van Dam aan de Nieuwlandsweg in Haren. Hij dook later onder bij de familie Bolt aan de Molenkampsteeg 25 waar ook zijn ouders ondergedoken zaten.

Egbert Vos, die tegenover de familie Bolt woonde, herinnerde zich hoe op de dag van de bevrijding een onbekende jongeman zijn ouderlijk huis binnenkwam en zich voorstelde met de woorden: 'Van Dam. Ik ben iemand van het oude volk.' Het bleek Hugo te zijn, die vanuit zijn schuilplaats jarenlang het dagelijks leven rondom de boerderij had gevolgd zonder zelf opgemerkt te worden.

Na de Shoah

Na de oorlog komt Hugo voor op een [lijst](#) van gerepatrieerde Joden. Mogelijk verbleef hij kort daarna enige tijd in Canada. Een passagierslijst van het schip [Kota Inten](#) vermeldt namelijk op 12 maart 1948 een H.H. van Dam die vanuit Rotterdam naar St. Catharines in Canada vertrok. Omdat geen verdere persoonsgegevens worden vermeld, kan niet met zekerheid worden vastgesteld dat dit Hugo Hans van Dam betreft. Wel kan met zekerheid worden vastgesteld dat hij op 19 november 1949 voorkomt op de [passagierslijst](#) van de S.S. "Veendam" die vanuit New York naar Rotterdam afreisde. Mogelijk is Hugo eerst in 1948 naar St. Catharines vertrokken, daarna doorgereisd naar New York waar hij in 1949 aan boord ging van de SS "Veendam". Dit blijft echter op dit moment nog speculatie.

800846	CRENA DE JONGH Miss Cornelia M.	3340	.	van de Eyndestraat 15	R	1	Nederland
800847	CRENA DE JONGH Mrs. Magdalena	4724	no	Ja-Gravenhage	R	1	Belgie
800848	van DAM Mr. Hugo H.	2410	yes	Dilgtweg 16	R	1	Nederland
81277	DAVIS Mrs. Helga	4880	yes	Haren (HON.)	R	1	Nederland
85002	DAVIS Mrs. Anta J.	4880	no	Wenen Oostenrijk	R	1	Oostenrijk
				Eda (Eda)	R	1	Nederland

In
1953

onderging Hugo een medische keuring t.b.v. emigratie naar Australië. Hiervoor moest hij een [algemene keuring](#) laten uitvoeren en een [verklaring](#) overleggen dat hij niet aan TBC leed.

Op 9 april 1954 arriveerde hij met het passagiersschip *Orsova* in Fremantle zo blijkt uit [deze](#) registratie. Over zijn eerste jaren in Australië is nog weinig bekend. Wel staat vast dat hij op 8 november 1960 aan boord ging van de [M.S. "Johan van Oldenbarnevelt"](#) en vertrok naar

Amsterdam. Uit latere documenten blijkt dat hij vervolgens in Israël verbleef. In 1962 volgde hij lessen aan de [Oelpan van Gan Shmo'eel](#), blijkt uit deze [verklaring](#). In 1964 diende hij vanuit Beer Sheva een verzoek in tot behoud van het Nederlandse staatsburgerschap.

Op 10 december 1965 keerde Hugo definitief terug naar Australië. Hij arriveerde in Sydney met KLM-vlucht KL843, zo blijkt uit een registratie van de National Archives of Australia. Niet duidelijk is of hij rechtstreeks vanuit Israël naar Australië is gereisd of dat hij nog kort in Nederland verbleef waar zijn moeder op 16 augustus 1965 in Haren overleed. Bij aankomst in Australië had hij nog geen woning, zo blijkt uit zijn kaart als inkomende passagier. Later kreeg hij een woning op zijn werkplek in Lenswood. Hij trad in dienst van het Department of Agriculture van South Australia als Technical Officer bij het Lenswood Horticulture Centre. Daar hield hij zich bezig met onderzoek naar de fruitteelt. Zijn naam en afbeelding worden genoemd in een [publicatie](#) over het onderzoeksstation, onder meer vanwege zijn bijdrage aan de aanleg van een proefboomgaard volgens het Nederlandse Spindle Bush-systeem. Op een foto uit 1973 is hij als technisch medewerker van het onderzoeksstation afgebeeld.

COMMONWEALTH OF AUSTRALIA INCOMING PASSENGER CARD Serial Number 28
To be completed in the English Language

1. Name VAN DAM HUGO HANS

2. Nationality (If British specify country of citizenship) DUTCH

3. Passport or other Travel Document No. K 719043

4. Country of Birth HOLLAND

5. Date of Birth 30.12.21 day month year

6. Sex: Male ☒ Female ☐ 7. Marital Status: Never Married ☒ Widowed ☐ Now Married ☐ Divorced ☐

8. Usual Occupation Field assistant horticulture

9. Country in which I last stayed for 12 months or more Israel

10. Country in which I next intend to stay for 12 months or more Netherlands (If Australia, specify State or Territory)

11. Purpose of Journey to Australia:
(i) Returning to live in Australia ☐
or (ii) In Transit ☐
or (iii) Visiting, mainly for:
Business ☐ Education ☐
Holiday ☐ Other Purposes ☐
or (iv) Settling in Australia ☒

12. Intended Length of Stay in Australia:
Years Months or Days (Give figures or write "Permanent", "Indefinite", &c. Indefinite)

13. Last Permanent Residence: Israel Australia ☒
Overseas (incl. Papua, N. Guinea) ☐
If "Australia", how long since you were last in Australia?
Years Months or Days

14. Intended Address in Australia 7A POSTE RESTANTE G.P.O. ADELAIDE

Signature of Passenger [Signature]

(The completion of this card is required by the Migration Act 1958-1964.)

National Archives of Australia NAA: A1197, VAMOS-VANSYCKLE

Hugo Hans van Dam overleed op 23 mei 2012 op 87-jarige leeftijd. Op 31 mei 2012 vond zijn crematie plaats.

Nalatenschap

Zijn nalatenschap heeft Hugo geschonken aan de gemeenschap van Adelaide.

Uit zijn testament bleek dat zijn maatschappelijke betrokkenheid groot was. Hij liet **50% van zijn overige vermogen** na aan de *National Trust of South Australia* voor monumenten- en natuurbescherming. Deze helft leverde de stichting destijds ruim **\$150.000** op. In hun jaarverslag van 2013 wordt hiervan de volgende melding gemaakt:

Another bequest entitled us to 50% of the estate of Hugo Hans Van Dam, which generated funds in excess of \$150,000. Sale of Wellington Court House generated a

Hij was in Australië een gepassioneerd verzamelaar van kunst en antiek. Zijn collectie bestond hoofdzakelijk uit 18e-eeuws Delfts blauw aardewerk (zoals vazen, borden en miniaturen van plateelbakkerijen) en Aziatisch keramiek (waaronder Chinees porselein en theepotten).

Zijn volledige kunstcollectie is na zijn overlijden in 2012 overgedragen via een legaat (testament) aan de *Art Gallery of South Australia* in Adelaide. Het museum was hier zo dankbaar voor dat ze van 2 november 2013 tot 4 mei 2014 een speciale, exclusieve tentoonstelling rondom zijn erfenis hebben georganiseerd onder de titel: **"The Hugo Van Dam Bequest: an Oriental Fantasy"**.

Persoonsverwisseling

Tijdens het onderzoek naar zijn levensloop kwam een hardnekkige persoonsverwisseling aan het licht. Op enkele websites wordt vermeld dat Hugo Hans van Dam in februari 1963 in Londen zou zijn overleden. Nader onderzoek wees uit dat deze informatie is gebaseerd op een

overlijdensadvertentie van een andere Hugo van Dam, eveneens een nazaat uit het Groninger Joodse geslacht Van Dam. Deze Hugo van Dam was commissaris van De Jong en Van Dam N.V. in Hengelo en overleed daadwerkelijk in Londen in februari 1963. Doordat deze advertentie ten onrechte aan Hugo Hans werd gekoppeld en vervolgens door anderen werd overgenomen, circuleert de onjuiste overlijdensdatum tot op de dag van vandaag op verschillende genealogische en historische websites.

De Australische en Israëlische archiefstukken maken echter duidelijk dat Hugo Hans na 1963 nog jarenlang leefde, in Australië werkzaam was en daar inderdaad pas op 23 mei 2012 overleed. Hugo werd aanvankelijk herdacht op de website van [Centennial Park](#). Na herstructurering van deze site is dit niet meer zichtbaar.

Zijn overlijdensadvertentie werd geplaatst in 'The Advertiser', een krant in Adelaide. Een vermelding daarvan is te vinden op de 'Ryerson Index'.

[Zoekresultaten van Ryerson](#) [Print](#) [Zoektips weergeven](#)

De Ryerson Index bevat 10.131.003 berichten uit 530 verschillende Australische kranten, websites van uitgevers en websites van uitvaartondernemers.

1 melding gevonden

Achternaam	Voornamen	Berichttype	Datum	Evenement	Leeftijd	Overige details	Publicatie	Gepubliceerd
VAN DAM	Hugo Hans	Overlijdensbericht	23 mei 2012	Dood	87		Adelaide Advertiser	1 juni 2012

Deze advertentie is niet openbaar toegankelijk, maar kon door mij wel worden opgevraagd. Omdat de advertentie onder het auteursrecht valt, geef ik de inhoud hieronder in eigen vertaling weer:

"Hugo Hans van Dam

Thuis overleden op 23 mei 2012.

Leeftijd 87 jaar

In besloten kring gecremeerd

Adelaide Hills Funerals, Lobethal"

Uit de advertentie blijkt dat deze door de begrafenisondernemer is geplaatst. Familieleden worden niet genoemd.

Toen Hugo in 1965 in Australië aankwam, stond hij geregistreerd als ongehuwd. Of hij later nog is getrouwd en kinderen heeft gekregen, is tot op heden niet duidelijk. Ook de overlijdensadvertentie geeft daarover geen uitsluitsel.

Het ontbreken van familieleden in de advertentie, in combinatie met het feit dat een aanzienlijk deel van zijn nalatenschap aan maatschappelijke en culturele instellingen werd nagelaten, zou erop kunnen wijzen dat Hugo ongehuwd en kinderloos is gebleven. Dit is echter geen bewijs. Om hierover meer zekerheid te krijgen, zal ik proberen aanvullende documenten over zijn nalatenschap in Australië op te vragen.

Bronnen en illustraties:

Alle Groningers

Arolsen Archives

Art Gallery of South Australia

Centennial Park Cemetery Authority

De Joodsche Wachter

Department of Agriculture, South Australia
Digitaal Joods Monument
Groninger Archieven
Joods Museum
National Archives of Australia
National Trust of South Australia
Nationaal Archief
Ryerson Index
The Advertiser
The Guardian
Twentsch Dagblad Tubantia
Westerborkportretten
Wil Legemaat, boek 'Van kwaad tot onvoorstelbaar erger'

Tekst en onderzoek: © Regina Philip, 2026